

M. ULJANOVA

MAANALAISUUS „VAPAALLA” VENÄJÄLLÄ

ILJITSIÄ ETSITÄÄN HEINÄKUUN ALKUPÄIVINÄ 1917

Heinäkuun 5 päivän vastaisena yönä tuhottiin „Pravda”. Upseerikoululaiset olivat vähällä tavoittaa siellä Iljitšin, joka vajaat puoli tuntia sitä ennen oli käynyt siellä jollain toimitusta koskevalla asialla. Toimituksen tuhoamisesta me saimme tiedon vasta seuraavana päivänä. Aamulla kun olimme juuri heränneet, meille tuli J. M. Sverdlov. Kerrottuaan yöllisestä tapauksesta hän vaati, että Iljitšin on viipymättä piilouduttava. Oli aivan selvää, ettei asia pääty toimituksen tuhoamiseen ja että Iljitšiä uhkaa vaara joutua upseerikoululaisten kynsiin. Jakov Mihailovitš heitti veljeni harteille oman sadetakkinsa, ja he poistuivat tuokiossa talosta kenenkään huomaamatta. Me taas aloimme valmistautua kutsumattomien vieraiden saapumiseen, josta olimme aivan varmat. Sellaisiin yöllisiin käynteihin me olimme jo tarpeeksi tottuneet tsaarin vallan aikana, mutta kuinka eriskummallista, kuinka loukkaavaa oli joutua tarkastettavaksi „vapaalla” Venäjällä!

Myöhään illalla hiljaisella autiolla kadullamme (me asuimme Pietarinpuolella Širokajakadun päässä) kuului suuren kuorma-auton jyrinää, ja auto pysähtyi talomme eteen. „Meille tulivat, ne ovat niitä!” huudahdin minä. Ja todellakin, ikkunasta me näimme, että kuorma-auto oli pysähtynyt talomme eteen, ja sotilaat olivat jo tulossa ulkoportaita. Ikkunaan kantautui kovaa puhetta, kuului kuinka he puhelivat talonmiehen tai ovivahdin kanssa, ja jo muutamaman minuutin kuluttua ovikello soi ja koputettiin kovasti oveen.

Me avasimme oven heti, sillä mitään peitettävää ei ollut, ja koko asuntomme täytti vihainen joukko aseistettuja upseerikoululaisia ja sotilaita. Tuskin he olivat ehtineet esittää kotitarkastusluvan, kun ryhtyivät kiireellisesti etsimään sitä, mitä olivat tulleet etsimään. Vastavakoiluosaston apulaispäällikkö ja kaksi tai kolme

upseeria sotamiesten kanssa menivät Vladimir Iljitšin huoneeseen, toiset syöksyivät toisiin huoneisiin.

Vaikka me sanoimme, ettei Iljitšiä ole asunnossa, he ryhtyivät kumminkin etsimään häntä kaikkialta, minne vaan voi olettaa ihmisen piiloutuvan: sängyn alta, kaapista, ikkunaverhojen takaa jne. He vaativat avaimia ja, kun olin ehtinyt avata korin tai kirstun, he ryntäsivät ja pistelivät niissä olevat esineet pistimillä. Toisinaan he eivät näköjään edes käsittäneet, että kori oli niin pieni, ettei aikuinen ihminen mitenkään olisi voinut mahtua siihen. Kun he olivat tarkastaneet sen tai toisen esineen, lukitsin sen uudelleen, mutta kohta huomasin, että se vielä enemmän kiihottaa heitä. „Kun kerran lukitsee, niin siinä hän onkin”, — he luultavasti arvelivat, ja tuokiossa ryntäsivät korin kimppuun toiset sotilaat ja pakottivat avaamaan sen uudelleen ja taas penkoivat sitä tai pistelivät pistimillä. Mitä oli korissa, se ei kiinnostanut heitä, esineitä he eivät tarkastaneet: heidän piti vain varmistautua, ettei siellä ollut piilossa sitä „saksalaista vakoilijaa”, jota etsimään he olivat tulleet.

Vladimir Iljitšin huoneessa, missä olivat vastavakoiluosaston apulaispäällikkö ja pari kolme upseeria, tarkastajat käyttäytyivät hillitymmin. Pengottuaan kaikki ja otettuaan osan papereita viädäkseen ne mukanaan, he yhä uudelleen ja uudelleen yrittivät saada meiltä jotain tietoja. Samalla aikaa kaksi sotamiestä istui pöydän ääressä ja tarkasteli eräitä Iljitšin kirjeitä. Niiden joukossa oli useita sotilaiden kirjeitä rintamalta, ja suurimmassa osaa kirjeitä oli ilmaistu ihastus ja kiitollisuus Vladimir Iljitšille, joka osoitti heille tietä kirotn sodan lopettamiseksi. Tunsin nuo kirjeet, ja nyt katsellessani, kuinka sotilaat lukivat niitä, näin heidän kasvoillaan hämmästyksen ilmeen. Kuinka niin! Saksan vakoilijalle, isänmaan etujen petturille, jota he tulivat vangitsemaan kuin verivihollistaan, heidän asetoverinsa, sotamiehet, kirjoittivat juoksuhaudoista tällaisia kirjeitä!

Eräs upseereista oli myös hämillään. Koko ajan hän kyseli meiltä, missä Vladimir Iljitš eli ennen, mitä hän teki, mitä kirjoja hän on kirjoittanut. „Saisiko nähdä niitä kirjoja?” kysyi hän lopulta. „Tietysti saa”, vastasin minä, „haluatteko lukea niitä?” — „Saanko ottaa mukaani?” — kysyi naiivi upseeri, mutta hänen toverinsa antoivat hänelle merkkejä ja kuiskailivat jotain, luultavasti — että se on muka epämukavaa, ja hämilleen joutunut upseeri parka vaikenä.

Upseerien ei tietenkään onnistunut saada selville, missä Vladimir Iljitš oli. Eräs upseeri erikoisen itsepintaisesti kuulusteli Nadežda Konstantinovnaa. „Eihän vanhojenkaan, tsaarin lakien mukaan vaimo ollut velvollinen ilmiantamaan omaa miestään”, — keskeytin minä upseerin. Hän vaikenä. Mutta kuitenkin hänen onnistui saada tietää, että vähää ennen tätä Vladimir Iljitš

oli ollut Suomessa Bontš-Brujevitšin luona. Sillä oli omat seurauksensa.

Mitään löytämättä upseerit poistuivat vieden mukanaan Nadežda Konstantinovnan, M. T. Jelizarovin, jonka joku heistä tunsi Vladimir Iljitšin näköiseksi, sekä kotiapulaisen, joka ei osannut sanoa, mikä on „herran” nimi, jonka kotiapulaisena hän on, ja vastavakoilu alkoi epäillä, että hän jotain salaa. Mutta heitä ei pidetty siellä kovinkaan kauan. Samana yönä heidät päästettiin pois, sen jälkeen kun liiaksi ahkeruutta osoittaneet vastavakoilijat olivat saaneet nuhteen omalta päällystöltään siitä, etteivät tuoneet mukanaan sitä henkilöä, jota olivat etsineet.

Kului muutamia päiviä. Kello kävi viidettä. Katumme taas oli täynnä sotilaita, ja kohta he taas tunkeutuivat asuntoomme ja säntailivät hätäisesti huoneesta huoneeseen. Tällä kertaa heidän käyntinsä kiinnitti uteliaiden huomion, koska kaikki tämä tapahtui päiväsaikaan, ja suuri ihmisjoukko kerääntyi talon ympärille. Kotitarkastusta suorittamaan saapunutta ryhmää johti nuori upseeri. Hän oli täällä ensimmäisenkin kotitarkastuksen aikana, mutta silloin käyttäytyi säädyllisemmin. Sitävastoin nyt hän tunsi itsensä vanhimmaksi ja luultavasti oli äärimmilleen suuttunut syystä, ettei etsintä antanut tuloksia, hän käyttäytyi sangen törkeästi ja vaati meitä sanomaan, missä on Vladimir Iljitš. Vastavakoilu on muka saanut tiedon, että hän on saapunut tänne. „Häntä ei ole täällä, saatte etsiä, ja te itekin huomaatte sen”, vastattiin hänelle. Upseeri alkoi etsiä, jopa käväisi keittiössäkkin. Kotiapulaisemme oli aika yksinkertainen talonpoikaisnainen. Vastaukseksi kysymykseen, onko joku saapunut asuntoon, hän tokaisi jotain vihaisesti ja heti sen jälkeen juoksi takakäytävän kautta portaille. Kuten selvisi myöhemmin juuri sillä hetkellä hän muisti, että on käytävä ostamassa jotain, ja lähti kauppaan.

Hänet palautettiin heti takaisin, mutta upseeri ei millään tahotonut uskoa, että hän oli aikonut mennä kauppaan. Upseeri oli siinä uskossa, että nainen oli lähetetty johonkin toiseen asuntoon varoittamaan Vladimir Iljitšiä, jonka todennäköisesti onnistui piiloutua vähän ennen heidän tuloaan. Upseeri haukkui palvelijaamme, mutta sai häneltä aika rohkean vastauksen.— „Mitä te muka takerruite minuun, en minä tiedä mitään”.— Silloin upseeri ilmoitti, että hän on pakotettu suorittamaan kotitarkastuksen koko talossa. „Entä onko teillä lupa siihen?” — kysyi häneltä M. T. Jelizarov. Upseeri parka mietti hetken ja sitten luultavasti tunnustaen tämän huomautuksen oikeudenmukaisuuden, ettei kotitarkastusta koko talossa voi suorittaa ilman lupaa, juoksi alas soittamaan vastavakoiluun. Samalla aikaa hän antoi määräyksen piirittää koko talon eikä päästämään ketään ulos sekä tarkastamaan talon viereisen aukeaman. Siellä oli sokin sokin hirsiiä, halkoja ja kaikenlaisia rikkiinäisiä esineitä, ja sen tarkas-

taminen ei ollut kovinkaan helppo tehtävä. Sotilaat häärivät edestakaisin, kankesivat kiväärin perillä hirsiä, laskeutuivat talon kellarikerrokseen, tirkistelivät kaikkiin rakoihin, mutta se oli turhaa hommaa. Upseeri parka oli vimmoissaan. Hänhän oli käynyt Suomessa Bontš-Brujevitšin huvilassa ja saanut siellä joltain tietää Leninin olevan Pietarissa, omassa asunnossaan.

Vastavakoilusta saatiin lupa suorittaa kotitarkastus vain yhdessä asunnossa, joka oli kerrosta alempana, ja jossa siihen aikaan asui toveri Aleksei (Pušas). Kotitarkastusta he eivät siellä suorittaneet, mutta tarkastivat kaikki huoneet sekä kaikkien läsnäolleiden henkilötodistukset ja tulivat vakuuttuneiksi, ettei Vladimir Iljitšiä ollut sielläkään.

Siten kului jonkin verran aikaa. Asuntoomme oli jätetty kaksi sotamiestä. Me kestitimme heitä teellä ja voileivillä ja keskustelimme heidän kanssaan. He söivät mielellään voileivät ja valittivat, että muka maata on vähän ja sota on kyllästyttänyt, mutta meidän puheisiimme Vladimir Iljitšistä, kuka hän on ja minkä puolesta hän taistelee, he suhtautuivat epäluuloisesti. Kovin lujasti oli päntätty heidän päähänsä, että Lenin on Saksan vakoilija, näitä epätietoisia ihmisiä hämmästytti liian kovin se tosiasia, että sodan aikana hän oli saapunut Venäjälle Saksan kautta. Miksi sitten muita ei päästetä, mutta hänet päästettiin?

Juuri sillä aikaa, kun talossa oli kotitarkastus, Nadežda Konstantinovna palasi kotiin Viipurin piiristä. Hän oli jo aivan lähellä taloa, kun huomasi asunnossa sekamelskan, ja kääntyi takaisin.

Vastavakoilu kävi vielä kolmannenkin kerran asunnossamme. Silloin me olimme jo toisessa asunnossa. Mark Timofejevitšin luokse saapui hänen veljenpoikansa, jota talossa ei tunnettu. Joku oli tuntenut hänet Vladimir Iljitšiksi ja antanut tästä tiedon viranomaisille, ja taas yövisiifti, ja koko asunto käännettiin uudelleen ylösalaisin. Mutta taaskin turhaan.

